

Aanpak vogelgriep bij wilde vogels aan de kust in 2023

Net voor de start van het zomerseizoen '23 startte in de kustzone de "Vogelgriepinterventielijns Kust" op voor de ophaling van zieke en dode vogels in de kustzone. Bij deze interventielijns kunnen mensen dag en nacht terecht om mogelijks besmette vogels (zieke of dode) te melden.

Deze interventielijns was een initiatief van de Provincie West-Vlaanderen, het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Oostende, het Agentschap voor Natuur en Bos en vijf kustgemeenten (Knokke-Heist, Blankenberge, De Haan, Bredene en Oostende).

Vogelgriep seizoen '23

De Vogelgriepinterventielijns Kust werd opgestart na de vaststelling tijdens het zomerseizoen '22 dat de vogelgriep niet uitdoofde in de lente maar de hele zomer voor slachtoffers bleef zorgen. Zo was het aantal besmettingen bij zeevogels erg hoog en trof men verschillende dode of zieke dieren aan in zee, op het strand, in de duinen of langs de openbare weg. Het correct melden, veilig ophalen en vernietigen van de zieke of dode vogels bracht toen heel wat problemen met zich mee. Om een verdere verspreiding van het virus en de impact ervan op de wilde fauna te beperken en om een bioveilige aanpak te garanderen bij het hanteren van zieke en dode vogels, werd een uniforme en centraal gecoördineerde aanpak voorgesteld voor alle kustgemeenten namelijk de Vogelgriepinterventielijns Kust.

De rol van de broedeilanden

Ook in de lente en zomer '23 deed zich een nieuwe Vogelgriepuitbraak voor. De eerste meldingen kwamen uit het binnenland waar besmette en dode vogels in waterrijke gebieden werden gesignaleerd. In Noord-Frankrijk, meer bepaald in de omgeving van de Somme, was er een uitbraak bij de zwartkopmeeuwen. Heel wat van deze zwartkopmeeuwen raakten hun partner kwijt en zwermden rond om uiteindelijk in de broedkolonies langs de Belgische kust te arriveren. Mogelijk hebben zij het vogelgriepvirus binnen deze kolonies geïntroduceerd. In eerste instantie was het broedseizoen nochtans veelbelovend. Zowel het aantal nesten, als het aantal kuikens per koppel, lag hoog. Het vogelgriepvirus sloeg pas echt toe bij de jonge kuikens die net vliegvlug waren. Bijna 6000- jonge dieren overleden afgelopen zomer op de broedeilanden van Zeebrugge, het Zwin en de Spuikom. Het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek stond samen met het Agentschap Natuur en Bos en de Vogelgriepinterventielijns Kust in voor het veilig verwijderen en vernietigen van de kadavers. Dit om verdere besmetting binnen de kolonie en naar andere vogels te beperken.

De volwassen vogels leken minder last te ondervinden van het virus. Zo werden er "slechts" 81 adulte grote sterns aangetroffen. Dit terwijl de sterfte onder deze vogels vorig seizoen zeer hoog was. De populatie visdieven werd met 451 dode dieren toch aanzienlijk getroffen. In totaal werden 729 overleden volwassen vogels geteld op de broedeilanden langs de kust.

Uit deze cijfers blijkt dat de uitbraak van het vogelgriepvirus dit seizoen opnieuw ernstig was. Er werden verschillende soorten zeevogels getroffen en het virus blijft zeer onvoorspelbaar. Dit laatste vormt zeker reden tot ongerustheid. Wel valt dit seizoen op dat de uitbraak van het virus in de kustregio zich geconcentreerd voordeed op de broedeilanden, in tegenstelling tot vorig zomerseizoen waar de besmettingen meer verspreid waren langs de volledige Kust. Dit is te verklaren door een uitbraak in de nazomer van 2022 onder grote meeuwen die meer verspreid voorkomen langs de kust.

Data zijn cruciaal

Ook voor de Vogelgriepinterventielijn Kust werd het een drukke zomer. Zo werden er in totaal 450 oproepen geregistreerd en werden in totaal 170 interventies uitgevoerd. De maand juli, goed voor 200 oproepen, was duidelijk de drukste maand. Los van de oproepen en interventies bij de Vogelgriepinterventielijn Kust, werden daarnaast ook nog dieren opgehaald door de kustgemeenten (Zeebrugge, Middelkerke, Nieuwpoort, Koksijde & De Panne) die zelf de kadaverophalingen verkozen te doen. Het aantal interventies die zij hebben uitgevoerd zijn grotendeels onbekend.

Data over de impact van vogelgriep op de wilde avifauna/wilde vogels in de kustregio en in het binnenland worden geregistreerd door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek. Hun onderzoekers vullen de data aan met informatie die wordt aangeleverd door de Vogelgriepinterventielijn Kust. Ook op Europees niveau wordt de impact van vogelgriep bij de wilde vogelpopulaties nauwlettend gemonitord. Met dank aan de Vogelgriepinterventielijn Kust beschikken de onderzoekers nu al over heel wat meer en correctere data voor de kustlijn in tegenstelling tot vorig seizoen. Naast de logistieke ondersteuning (permanentie en interventie), speelt de interventielijn hier een cruciale rol. De deelname van alle kustgemeenten zou in deze context een grote meerwaarde betekenen.

Blik op de toekomst

Naar alle waarschijnlijkheid is het vogelgriepvirus een constante geworden in de wilde vogelpopulaties in Europa, waardoor het vogelgriepvirus het hele jaar door aanwezig blijft.

In eerste instantie vormt dit virus een bedreiging voor de biodiversiteit gezien het circulerende vogelgriepvirus heel besmettelijk en dodelijk is voor veel vogelsoorten waaronder vele zeevogels die al onder grote druk staan. Als volledige broedseizoenen van wilde vogelsoorten mislukken of grote aantallen binnen één populatie worden getroffen, kan dit voor een soort nefast zijn. Verder blijft het virus zeer onvoorspelbaar. Zo treft het verschillende soorten op verschillende momenten van de levenscyclus. Bij welke soort, wanneer en op welke manier het virus volgend seizoen zal toeslaan is dus moeilijk te voorspellen.

Vogelgriepvirussen verspreiden zich normaal gesproken onder vogels, maar het toenemende aantal vogelgriepdetecties onder zoogdieren -die biologisch dicht bij de mens staan dan vogels- doet de bezorgdheid rijzen dat het virus zich zou kunnen aanpassen om mensen gemakkelijker te infecteren. Infectie van zoogdieren geeft het virus immers meer kans om mutaties te verwerven die een efficiënte infectie, replicatie en verspreiding bij zoogdieren (waaronder de mens) bevorderen. Bovendien kunnen sommige zoogdieren fungeren als zogenaamde mengvaten voor influenzavirussen (zoals vogel-, varkens- en humane influenzavirussen), wat kan leiden tot de opkomst van nieuwe virussen die schadelijker kunnen zijn voor dieren en mensen. Waakzaamheid en een goede bioveilige aanpak is daarom noodzakelijk bij de aanpak van de voelgriepuitbraak in Vlaanderen.